

“En hij wandelt nog dikwijls door mijn gedachten...”

Laudatio funebris voor August Keersmaekers
(Retie, 26.10.1920 – Duffel, 28.09.2009)

Duffel, zaterdag 3 oktober 2009

“En Victalis, met de weerglans van dat schitterend licht op zijn aangezicht, stapt nu alleen verder over de zandbaan, en zijn voeten struikelen niet meer door het zand, en zijn rug is niet meer gebogen.” Geachte familie, vrienden en kennissen van August Keersmaekers, zo laat Ernest Claes in een surrealistische scène op het einde van zijn novelle *Het leven en de dood van Victalis van Gille* de oude wildstroker Victalis in het laatste licht treden. Zo laten wij vandaag August Keersmaekers gaan, na een rijk leven dat bijna negen decennia mocht duren.

Bij zijn heengaan betuig ik de familie het medeleven vanwege de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, de redactie van *Kunsttijdschrift Vlaanderen* en van de vele verenigingen en genootschappen waarvan hij actief lid was, o.m. het Guido Gezellegenootschap, het Felix Timmermansgenootschap en de Duitse zustervereniging Felix-Timmermans-Gesellschaft, het Ernest Claesgenootschap en de Vereniging van Kempische Schrijvers. Collega Keersmaekers was ook lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde en van de Muiderkring.

De wereld van de letteren neemt vandaag afscheid van een erudiete wetenschapper, een gepassioneerde literatuurliehebber, een grote en hartelijke persoonlijkheid.

*

1.

De wetenschapper Keersmaekers was als professor verbonden aan de Facultés Universitaires Saint-Louis te Brussel, later aan de Universitaire Faculteiten Sint-Ignatius te Antwerpen, waar hij emeritus werd in 1986. Zijn onderzoeksdomein situeerde zich vooral in de zeventiende eeuw.

Keersmaekers' doctorale studie *De dichter Guiliam van Nieuwelandt en de Senecaans-klassieke tragedie in de Zuidelijke Nederlanden* werd in 1957 uitgegeven door de Koninklijke Academie en in Antwerpen bekroond met de Provinciale Prijs voor Monografie. In 1968 ontdekte hij een zestigtal onbekende, uit het Frans vertaalde gedichten van Bredero, die in 1981 werden uitgegeven en een ander licht wierpen op het werk van de dichter. Maar zijn aandacht ging ook naar de negentiende en de twintigste eeuw: Conscience en Gezelle, Multatuli en Couperus, Claes en Timmermans. Hij bracht vernieuwing in het Conscience-onderzoek met zijn studie in vier afleveringen over Conscience's roman *De Boerenkrijg*. Als een van de meest eminente kenners van Felix Timmermans bracht hij in 2000 in twee delen een studie en een uitgave van alle bewaarde handschriftelijke teksten van Timmermans' *Pallieter*. De monografie *Het Geluk van een Schrijver. Felix Timmermans en zijn Pallieter* werd nadien bekroond met zowel de Antwerpse Provinciale Prijs als de Prijs van de Vlaamse Provincies.

Als erkenning voor zijn werk als literatuurwetenschapper was hij in 1978 al opgenomen in de Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, waarvan hij in 1988 en 1994 voorzitter was en waar hij tot op het einde actief zou blijven. Wie het wetenschappelijk werk van August Keersmaekers overschouwt, heeft ontzag voor zijn indrukwekkende eruditie, zijn zin voor synthese en zijn onuitputtelijke werkkracht. Die werkkracht resulteerde ook in honderden bijdragen in wetenschappelijke, literaire en culturele tijdschriften.

2.

Zijn medewerking aan tijdschriften vloeide enerzijds voort uit zijn wetenschappelijke bezigheid, maar was anderzijds ook een uiting van zijn gedrevenheid om kunsten en schone letteren in het algemeen en zijn lievelingsauteurs in het bijzonder dichter bij het grote publiek te brengen. Als redacteur van het tijdschrift *Vlaanderen* stelde hij twee themanummers samen over de Kempen in de Vlaamse roman (163) en in de schilderkunst (169), en ook nummers over Ruusbroec (182-183), Vondel (172) en Emiel van

Hemeldonck (191). Als hoofdredacteur heeft hij tot in 1994 tien jaar lang een beslissende rol gespeeld in de verdere evolutie van het kunsttijdschrift.

Onmiddellijk aansluitend bij zijn wetenschappelijk werk zijn de leesedities die August Keersmaekers bezorgde van het werk van Timmermans en Claes. Talloze bijdragen leverde hij voor de publicaties van de vermelde Timmermansgenootschappen, maar zijn grootste prestatie blijft de tekstverzorging van het volledig creatief proza- en dichtwerk van Felix Timmermans, dat in vijftientig delen verscheen bij het Davidsfonds tussen 1989 en 1994. Zonder de inhoudelijke bijdrage van Keersmaekers zijn ook de uitgaven van het Ernest Claesgenootschap haast ondenkbaar. Hij tekende voor de Claeseditie van de meeste jaarboeken van het genootschap. Daarvoor deed hij ook archiefonderzoek, dat hij verwerkte in wat hij liever een uitleiding dan een inleiding noemde. Het typeert zijn dienstbare houding: eerst het boek, dan de commentaar. Een hoogtepunt was ongetwijfeld de jubileumuitgave van *De Witte* in 1995 met een volumineuze studie als uitleiding.

Amper een paar weken geleden verscheen *Reizen en vakantie*, het jongste jaarboek van het Claesgenootschap, Keersmaekers' voorlaatste boek. Zijn voorlaatste, want over een paar weken geeft de Koninklijke Academie postuum *Hendrik Conscience. De Muze en de Mammon* uit, een studie over Conscience en zijn financieel wedervaren. Deze twee boeken die hij op hoge leeftijd in zijn laatste levensjaar mocht finaliseren, staan symbool voor het rijk gevulde leven van de wetenschapper én de literatuurlijfhebber.

3.

Wie met uitzicht op de overoever nog zo intens aan het werken is, is een gelukkig mens. Dat geluk heeft August Keersmaekers een leven lang gedeeld met al wie hem mocht ontmoeten in de salons van de Academie, in de kring van Kempische schrijvers, op een redactieraad van een tijdschrift, een bestuursvergadering van een genootschap, of in zijn huis met de ontelbare boeken. Daarbij vielen steeds weer op: zijn consequente gestrengheid bij het beoordelen en het nemen van beslissingen, zijn medevoelen met en zijn attentie voor de andere, zijn humor en gulle lach. In hem leefden Pallieter en

de Witte verder. In een interview in *Vlaanderen* zei hij ooit: “Van mijn ouders heb ik geleerd het leven te aanvaarden en er de zonzijde van op te zoeken. Die milde blijmoedigheid vinden we inderdaad ook terug bij Claes en Timmermans.” [44 (1995) 1, p.41]

*

Geachte familie, vrienden en kennissen van August Keersmaekers, de wereld van de letteren zal hem dankbaar blijven voor zijn doordachte studies, zijn inzet voor zijn geliefde auteurs, zijn warme menselijkheid. Velen onder ons zullen nog namijmeren met de woorden die Timmermans boer Wortel in de mond legt op het einde van *Boerenpsalm*: “*Aan hem heb ik een goede vriend verloren, de beste en hij wandelt nog dikwijls door mijn gedachten, en dan spreken wij met elkaar.*” August Keersmaekers ruste nu in vrede.